

/1904 - 1941/

Urodzony 1 lipca 1904 w Grodnie żył bardzo intensywnie. Gimnazjum kończy w Orenburgu, dokąd został zesłany wraz z rodziną w 1912. Do Polski wraca w 1921, a w 1924 wstępuje do seminarium duchownego w Wilnie, w którym ostatnie dwa lata zaliczył w przeciągu roku, a na KUL-u, gdzie podejmuje studia teologiczne, zdając w przeciągu 1 semestru wszystkie egzaminy zalicza za zgodą władz Uczelni cały rok. Podobnie przebiega ciąg dalszy jego studiów - w Angelicum w Rzymie, dokąd przybywa po przyjęciu święceń kapłańskich w 1927 i studiuje filozofię w 1928 i 1929. W wieku 26 lat posiada już dwa doktoryaty - z teologii i filozofii. W 1929 obejmuje katedrę teologii fundamentalnej na USB i jako zastępca profesora jest najmłodszy w gronie wileńskich profesorów. Równocześnie pełni obowiązki wikariusza i prefekta parafii Wszystkich Świętych.

Na Uniwersytecie pozostaje do 1936. W ostatnim roku jest już proboszczem w Trokach i stamtąd dojeżdża na zajęcia uniwersyteckie. Wiele czasu i trudu poświęca także duszpasterstwu akademickiemu i pracy społecznej. Jest moderatorem Sodalicji Akademickich, doradcą Iuventus Christiana, kuratorem Akademickiego Czynu Społecznego /powołanego w 1931 dla niesienia pomocy bezrobotnym, ich dzieciom i chorym/, opiekunem nowowynbudowanego Męskiego Domu Akademickiego. Wraz z ks. Walerianem Meysztowiczem i jezuitą ks. Kazimierzem Dąbrowskim zakłada Porozumienie Akademickich Katolickich Stowarzyszeń, do którego wchodzi akademickie sodalicje, korporacja "Conradia" i Akademicki Czyn Społeczny. Przez sprawowanie kapelaństwa nad ukrytym zakonem "Dolorystów", skupiającym wileńskich rzemieślników, wywiera wpływ na młodzież tego środowiska. Opiekuje się też stowarzyszeniem pod wezwaniem św. Teresy z Lisieux, działającym w żeńskich szkołach powszechnych.

Do historii rozgłośni wileńskiej Polskiego Radia przechodzą jego radiowe rekolekcje, jak również improwizowane dyskusje przy mikrofonie. Dochód z nich przeznaczają na pomoc dla bezrobotnych.

Podejmuje próby stworzenia grupy elitarniej, złożonej z katolików, na których można by polegać w najtrudniejszych sytuacjach życiowych; mają one miejsce nie tylko w środowisku studenckim, lecz na obszarze miasta, regionu, Polski. Wobec kurii wileńskiej ks. H. jest odpowiedzialny za oblicze miesięcznika "Pax", organu tutejszych kół katolickich. Aktywnie współdziała z pismem, pomaga w zdobywaniu materiałów i środków finansowych.

W 1936 jest świadkiem obrony w procesie lewicy akademickiej /tzw. grupy "Prostu", w związku z czym odbywa rozmowę z Arcybiskupem Wileńskim uważającym także oblicze ideowe "Paxu" za zbyt radykalne. W jej wyniku ks. H. składa dymisję z kierowania katedrą uniwersytecką i kolejno zrzeka się uczestnictwa w pracy wszystkich organizacji młodzieżowych, którymi dotąd opiekował się. Odrzuca perswazje dziekana Wydziału Teologicznego, aby wycofał swoją rezygnację. Uważa, że otoczenie Arcybiskupa będzie stale wysuwać przeciw niemu zarzuty, że niewłaściwie ustawia pracę z młodzieżą. Kończy się na tym, że otrzymuje

probostwo parafii trockiej.

Nawrót gruźlicy zmusza go do opuszczenia Trok. Udaje się do Rabki na leczenie, gdzie podejmuje pracę prefekta w gimnazjum prywatnym pod wezwaniem św. Teresy w roku szkolnym 1938/39.

Wybuch wojny zastaje go w Grodnie u rodziców. Stąd udaje się do Wilna, gdzie wstępuje na medycynę. Chciałby jechać na misje do krajów, gdzie potrzebny jest kapłan i lekarz w jednej osobie. Nadal nurtują go problemy społeczne i przekształceń ustrojowych w Polsce po wojnie.

W latach okupacji obok ^{wypełniania} obowiązków kapłańskich działa w konspiracji niepodległościowej. Jest członkiem organizacji "Akcja Ludowa", uczestniczy w redagowaniu podziemnej prasy /Jutro Polski, Póki my żyjemy/. Zdobywa ogromną popularność patriotycznymi i znakomitymi ~~kazaniami~~ retorycznymi kazaniami, podtrzymującymi społeczeństwo na duchu i utrwalającymi je w woli oporu wobec okupantów.

Kiedy w czerwcu 1941 wybuchła wojna niemiecko-sowiecka, zostają otwarte dotychczasowe granice między Wileńszczyzną i Białorusią, ~~z~~ katolicka ludność Mińszczyzny kieruje do Arcybiskupa Jałbrzykowskiego prośby o przysłanie polskich kapłanów. W tej sytuacji we wrześniu 1941 proponuje on ks. H. objęcie kilku parafii. Bezskuteczne okazują się protesty przedstawicieli Polskiego Państwa Podziemnego /zastępcy Delegata Rządu → dra Jerzego Dobrzańskiego i Komendanta Okręgu ZWZ-AK → płk. Aleksandra Krzyżanowskiego/, że ks. H. potrzebny jest tu, na miejscu dla duszpasterskiej pracy konspiracyjnej. (Chotajewicze, Korzen, Okółdu)

Na swój nowy i jak się okaże ostatni posterunek służby kapłańskiej wyrusza ks. H. w połowie września 1941. Po miesiącu powraca na krótko do Wilna po oleje do sprawowania Sakramentów. Licznie zebranych księżom relacjonuje problemy pracy duszpasterskiej w Mińszczyźnie, mówi o religijnych potrzebach naszych ludzi na tym terenie /kiedy kończył pracę w jednej parafii, wierni odprowadzali go procesją do następnej/.

Wracając z Wilna przywozi ze sobą dewocjonaalia i książki. Ich treść nie mogła pokażać się ówczesnym okupantom, które i tak były już mocno zaniepokojone ożywieniem religijnym Mińszczyzny, łącząc je z z problemem narodowym, pobudzaniem polskości. Toteż wkrótce po powrocie ks. H. z Wilna zostaje poddany policyjnej rewizji i wezwany na posterunek do Pieszczenic. Stamtąd wywieziono go do Borysowa, skąd już nie powrócił. Lekarka Helena Kasperowicz wezwana do komisariatu w Borysowie wspomina, że o godz. 17.20 zajechał tam samochód, zabrał Księdza i pociągnął do pobliskiego lasu. Była to niedziela, 8 listopada 1941 i można tę datę przyjąć jako dzień śmierci ks. Henryka Hlebowicza.

Zginał na swym kapłańskim posterunku, wypełniając powinności duszpasterskie polskiego księdza na dalekich Kresach Wschodnich. Był człowiekiem wielkiego formatu, może tak wielkiego, że nie zawsze mieścił się w granicach nakreślonych przez ówczesne ludzkie normy, poglądy, zwyczaje i stereotypy, swym umysłem i wielkością ducha wyprzedzając epokę.

J. Zagałowa, Duszpasterz. Wspomnienie o Księdzu Henryku Hlebowiczu, "Tygodnik Powszechny", 1986 nr 47

L. Tomaszewski, Kronika Wileńska 1939-1941, Warszawa 1990, Pomost

Staniłac Anna Sulecki 60